

KÖPINGS KYRKA

Innerstaden 1:31, Köpings församling och kommun, Västmanlands län

BESKRIVNING

Kyrkomiljön

Köpings kyrka har ett högt läge på åsen i stadens centrum nordväst om Stora torget. Mitt emot kyrkans norra ingång, på andra sidan Stora Kyrkogatan, är den tidigare komministergården från 1903 med spritputsade gula fasader. Församlingens byggnadsminnesförklarade prästgård ligger i den äldre trädadsbebyggelsen västerut från Stora torget, utmed Köpingsåns södra sida.

Utsikt från kyrktornet mot
Stora Torget ó
Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

Kyrkoanläggningen

Gamla kyrkogården närmast runt kyrkan ligger högt och fritt. Den är idag inhägnad av häckväxter, träd och i söder en stödmur från 1890.¹ Området sluttar starkt ned mot omgivande gator och park. Från öster leder en monumental ingångstrappa, anlagd 1901.

Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Kyrkogården med sin lummiga vegetation används även som stadspark. Här finns lindar och lönnar, hängask och tall, kaprifol, snöbär, syrener, pioner, rosor. Asfalterade gångar avskiljer de grästäckta områdena där gravplatserna är belägna. Elva belysningsstolpar finns, försedda med gjutna ornament i form av bladhölster och firsidiga lyktor.

På den östra sidan närmast Stora torget finns stenhällar, resta monument och gjutjärnskors, med stor variation i utformningen. Gravstenarna är till övervägande delen av grå granit, sparsamt dekorerade. Järnkorsen bär ofta klassiska symboler ó puppa, fjäril och korslagda nedåtvända facklor.

Mellankyrkogården som invigdes 1873 utgör en fortsättning på den gamla kyrkogården västerut. Den är indelad i grästäckta kvarter, åtskilda genom plattsatta och asfalterade gångar.

¹ Fram till 1873 inhägnades kyrkogården av en bogårdsmur med tre stigluckor.

Köpings kyrka är en bred, treskeppig hallkyrka, uppförd med utvändiga stråvpelare, tresidigt kor samt ett indraget torn i väster. Långhusets murverk består av gråsten i grunden och i den nordvästra delen närmast tornet, annars mest tegel. I sammanlagt 15 breda, rundbågiga fönsteröppningar sitter bågar av svartmålat gjutjärn med munblåsta rutor. Portalerna i norr, väster och söder har samma form, försedda med portar av oljad ek. En hög spritputsad sockel, med regelbundet placerade ankarjärn, ger tyngd åt byggnadens yttre. Fasaderna i övrigt är slätputsade och avfärgade med vit cementfärg. Långhuset är täckt av ett koppartäckt säteritak som mellan övre och nedre takfallen har en fönsterförsedd italian, klädd med vitmålad plåt. Tornet har en hög, kopparklädd spira i barockstil.

Digitalfotografier Svensk
Klimatstyning AB

Bilden ovan är tagen från orgelläktaren mot nordost - Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Kyrkorummet är indelat i tre skepp, åtskilt av åtta murade, fyrkantiga pelare. Dessa bär tillsammans med tolv väggpelare och fyra hörnstöd upp sammanlagt 15 vitkalkade kryssvalv. Av dessa kvarstår mittskeppets båda västligaste från medeltiden, liksom valvet under tornet. Sparsamma målningsdekorationer förekommer i mittskeppets tre valv närmast koret. Mellan alla valvbågar finns dragjärn infästa. Väggfälten är slätputsade vita och prydda med epitafier från 1600- och 1700-talen. Fönstren har fastskruvade inre bågar med järnprofiler.

öEtt välvilligt hjärta är boningsplatsen för mycken gudomlig nåd.ö Målningen är gjord av Israel Dahl 1703 ö
Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

I norr, väster och öster finns vindfång av fernissade furubräder med snidade dekorationer, byggda 1880. De ursprungliga vindfångsdörrarna utbyttes 1974. Golven består i gångar och kor av diagonalt lagda kalkstensplattor från 1880, delvis huggna ur tidigare gravhällar. Trappan mellan kor och långhus har utförts i modernare,

hyvlad kalksten. Bänkinredningen från 1880 är öppen, med gavlar och skärmar i nygotik, medan de stoppade ryggarna och sitsarna tillkom vid ombyggnad 1974. Golven under bänkarna består av uppifrån spikade furubräder, numera lutade och oljade.

Predikstolen tillverkades 1729 av Gottlob Rosenberg. Dess uppgång är sentida. Dörren till den ursprungliga uppgången förvaras idag i kyrkans museum.
Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

dan framför koret och framställer Jesus med alt i koret är ett stort medeltida altarskåp, bestående av mittparti, inre och yttre flygeldörrar, samt fotställning. Altaret från 1734 är murat, med kolonner indelat i fyra bildfält där evangelisterna och deras symboler finns utskurna i trä som förgyllts. Framförvarande femsidig altarring tillkom samtidigt med bänkinredningen 1880. På de nedre delarna av korets väggar sitter gravhällar från 1600- och 1700-talen, vilka tidigare låg i golvet. Korets fyra inre fönsterbågar har glasmålningar.

Altaret murades 1734 av Samuel Österberg - Digitalfoto Svensk klimatstyrning AB

Kyrkans medeltida dopfunt står på korets norra sida. I bakgrunden ses altarringen.
Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

Orgelläktaren byggdes 1895, efter ritningar av dåvarande stadsarkitekten Teodor Dahl. Med sina snidade, ådrade snickerier anknyter den till J F Åboms restaurering 15 år tidigare. Orgeln byggdes av E A Zetterquist i Örebro och har moderniserats vid två tillfällen. Belysningen under läktaren är från 1900, då elledningar första gången drogs in i kyrkan.

Sakristian i kyrkans sydvästra del är täckt med kryssvalv lägre än kyrkorummets. Den är inredd med kalkstensgolv, väggfasta bänkar och skåp i muren.

Ingångsdörren är av 1700-talstyp, med dalablå målning. På norrväggen finns en kalvariegrupp uppsatt och framför står ett flyttbart altarbord.

Orgelläktaren - Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

mmare, sanitetsutrymmen och vestibul inredda. Därifrån kyrkvinden. I planet ovanför brudkammaren är ett litet

I den nuvarande brudkammaren var tidigare ett bisättningsrum ó Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

I kyrkans museum finns bland annat en snidad platta från den tidigare predikstolen, i bruk 1629-1729 ó Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

Kyrkvinden är spatiös, upplyst av fönster i italianen. Förbindelse finns till tornets trappuppgång. Tornurverket har gammal mekanik bevarad och drivs av en svängande pendel. Längst upp i lanterninen är ett upplyst rum, på 1800-talet använt av tornväktare.

Kyrkvinden och lanterninen - Digitalfotografier Rolf Hammarskiöld

Kort historik

Där nuvarande kyrkan står var tidigare platsen för landsförsamlingen Jämmertuna kyrka. Den antas ha blivit uppförd på 1300-talet och omfattade tre kryssvälvda travéer. Efter en förödande brand 1437 utvidgades kyrkan mot sydost och blev tvåskeppig, för att upplåtas åt både lands- och stadsförsamlingarna. Återuppbyggnaden lär ha varit avslutad omkring 1500. Integrerade i byggnaden fanns vapenhus i sydväst, sakristia i nordost och i väster ett lågt torn. Kyrkklockorna hängde i en fristående stapel. Kyrkorummets valv och väggar smyckades med kalkmålningar föreställande bland annat Sankt Erik och den heliga Birgitta. Till de inventarier som anskaffades vid denna tid hör det alltjämt befintliga altarskåpet och dopfunten.

Spår av 1600-talets exteriör är avläsbara på kyrkvinden. Ovan ses östra sidan av tornets mur och långhusets västra gavel.
Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

År 1626 blev tornets mur förhöjd och en hög, spetsig spira restes; byggåret markerades med järnsiffror i västra fasaden. Klockorna fick dock vara kvar i klockstapelns som dessutom försågs med urverk.

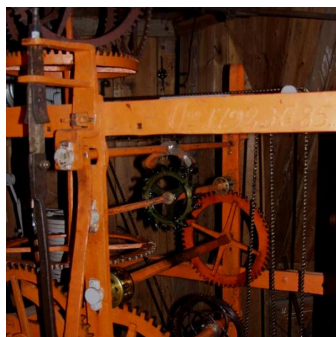
År 1683 eller möjligen något senare vitlimmades kyrkorummets valv och väggar, så att de medeltida muralmålningarna doldes. Kyrkan hade vid denna tid blivit för trång och riktlinjerna för en stor utbyggnad drogs upp. Som en förberedelse för kommande utvidgning hade kyrkan av kronan tilldelats mark för anläggande av ett tegelbruk. Det togs i drift 1686 och året därpå gjordes grundläggning för kyrkans utbyggnad, men sedan avstannade arbetena på grund av ekonomiska svårigheter och att byggtiden underskattats.

När kung Karl XI engagerade sig i bygget och kopplade in arkitekt Nicodemus Tessin d y tog det åter fart år 1697. Sakristian färdigställdes 1702 och året därpå var långhuset utvidgat och välvt. Mittskeppet förlängdes två

travéer, sidoskeppen förlängdes i motsvarande mån och valvslogs så att kyrkorummet fick dagens omfång. Koret i öster fick tresidig avslutning. Murningen skedde till övervägande delen med tegel från det egna bruket, men leveranser från åtminstone fyra andra tillverkare hade krävts. Mitt på norra och södra långsidorna upptogs portaler, i vilka sattes alltså befintliga portar av ek. Nuvarande fönsterindelning gjordes, fast fönstren blivit utbytta sedan dess. I tidens anda byggdes ett spåntäckt säteritak med markant italian. Då arbetena under byggmästare Israel Dahls ledning var avslutade år 1703 gjordes en inskription i västra gaveln.

Då kyrkorummet återinvigdes 1706 var valv och väggar vitlimmade och tegelgolv hade lagts. Bänkinredningen var nybyggd och i sidoskeppen fanns åhörarläktare. En hel del 1500- och 1600-talsinredning fanns kvar, men blev successivt ersatt. Nuvarande predikstol av bildhuggare Gottlob Rosenberg tillkom 1729, ursprungligen med en rikt smyckad uppgång. Altaret byggdes 1734 av murarmästare Samuel Österberg.

Åren 1734-41 fick kyrkan dagens omfång, genom att 1626 års tornspira revs och tornet byggdes på med en klockvåning. Klockorna flyttades dit så att den förfallna och nu överflödiga klockstapelns kunde rivas. Det förstörade tornet kröntes med en rikt utsirad, kopparklädd spira. För utformningen svarade slottsbyggmästare Petter Gerdes. Ett tornur med fyra visare blev insatt, men det ersattes redan 1792 med ett mer avancerat verk.

Tornets urverk från Stjärnsund har i stora stycken sin ursprungliga mekanik i behåll. Digitalfoto Rolf Hammarskiöld

ets tjärade spån med falsad, svartmålad plåt från Nyby
ändring inträffade 1880, då kyrkan fick fönsterbågar av
kaniska verkstad. Samtidigt blev kyrkorummet kraftigt
omgestaltat, i enlighet med handlingar upprättade av arkitekt J F Åbom (som tidigare ritat
stadens rådhus, färdigställt 1877). Norra och södra sidans åhörarläktare revs, den slutna
bänkinredningen ersattes med en öppen, byggd på trägolv. Bänkgavlarna utformades i
nygotik. Vid omläggning av golven togs gravhällar upp och murades in i korets väggar. I
gångar och kor lades nya golv av kalksten i skiftande färger. Innanför ingångarna byggdes
vindfång med höga dubbeldörrar.

Det utseende kyrkorummet fick 1880 förblev tämligen
oförändrat fram till 1974. Då borttogs de tvärställda
bänkarna i kyrkans främre del. Epitafierna och en del av
gravhällarna i koret flyttades till annan plats i kyrkan.

Femton år efter Åboms omgestaltning blev orgelläktaren utbyggd i liknande stil, efter
dåvarande stadsarkitekten Teodor Dahls ritningar. Ett stort orgelverk med rikt förgylld fasad
uppsattes av G A Setterquist från Örebro.

År 1900 skedde teknisk förnyelse, genom inrättande av öcentralvarmapparätö och elektrisk
belysning. Närmast följande år insattes glasmålningar i korfönstren.

Perioden 1954-74 hade byggtreprenören Anders Diös uppdraget att i flera etapper rusta upp
och modernisera kyrkan. Första etappen 1954 var en stor fasadrenovering. Murarna
sandblästrades så att det mesta av äldre fasadputs föll av. Nyputsning skedde med
betongliknande kalkcementbruk och avfärgning med vit cementfärg.

Sakristian omdanades 1956, då befintliga brädgolv och underliggande tegelgolv togs bort för
att ersättas med nuvarande kalkstensgolv. Samtidigt utrustades hela kyrkan med vattenburen
värme, från början oljeeldad men sedan 1972 i anslutning till det lokala fjärrvärmenätet.

I kyrkans nordvästra del nyinreddes 1964 vestibul, brudkammare och sanitetsutrymmen.
Trappuppgång av stål byggdes till tornet. I våningen ovan brudkammaren inreddes museum.
Vid omläggning 1969 avlägsnades långhustaketets järnplåtar, de äldsta från 1838. Istället lades
nuvarande kopparplåtar, klippta i större format, med förskjutna tvärfalsar.

skepnaad var en förnyelse av kyrkorummet 1794, efter
aes Laurent. Då valdes att i stor utsträckning bibehålla
n 1880/1895. Några av de gravhällar som sedan 1880
suttit på korets väggar blev flyttade till vapenhuset. Innanför altarringen byggdes ny
altartrappa och heltäckningsmatta lades ut. Kalkstenstrappan mellan kor och kyrkorum
byggdes ut till kyrkans hela bredd. Vindfångsdörrarna utbyttes. Bänkinredningen fick nya
stoppade säten och ryggar, men 1880 års bänkgavlar behölls. Brädgolvens tidigare såpade
ytor ströks med vitpigmenterad olja. I norra sidoskeppet avlägsnades bänkar för inredning av
ett Mariakapell med lösa stolar. Även i kyrkorummets främre del borttogs bänkar.

På 1990-talet omvandlades Mariakapellet till mer allmän sammankomstlokal och kyrkans
sanitetsutrymmen moderniserades.

Kulturhistorisk karakteristik och bedömning

Köpings kyrka är av medeltida ursprung men nuvarande skepnad är väsentligen resultatet av
en stor utbyggnad 1697-1703, efter ritningar av Nicodemus Tessin den yngre. Karakteristiska
yttre drag från denna tid är de strävpelarförsedda ytterväggarna, fönsterindelingen och
säteritaket. Ytterdörrarna i oljad ek hör också dit. Tornets klockvåning och den kopparklädda
barockspiran tillkom 1734-41. År 1880 blev nuvarande gjutjärnsfönster insatta och 1969
belades långhusets tak med kopparplåt.

I kyrkorummet är valvkonstruktionen det mest framträdande draget från 1697-1703 års
utbyggnad. Korets valvmålningar gjordes av byggmästaren själv, Israel Dahl. Senare
tillkomna men nära sammanlänkade med utbyggnaden är predikstolen från 1729 och altaret
från 1734. Bestående resultat av en omgestaltning 1880, med J F Åbom som arkitekt, är
golvbeläggningen, bänkinredningen och altarringen. Då blev också gravhällar som förut låg i
gångarna uppfästa på korets väggar. I samklang med Åboms arkitektur blev femton år senare
nuvarande orgelläktare byggd, efter ritningar av stadsarkitekt Teodor Dahl. Belysningen som
1900 uppsattes på läktarens undersida ansluter väl och är i högsta grad tidstypisk. I nordvästra
delen inreddes 1964 en brudkammare med angränsande sanitetsutrymme och vestibul.
Samtidigt tillkom ett kyrkomuseum i våningen ovanför och en modern trappa till kyrkvinden.
I övriga kyrkan har 1900-talets förändringar skett med bibehållande av den karaktär kyrkan
fick under 1800-talets sista decennier.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön:

- Trots sitt medeltida ursprung är Köpings kyrka i första hand att betrakta som ett stort
och påkostat byggnadsverk från den svenska stormaktstidens dagar. Yttre särdrag är
säteritaket och tornets barockspira.
- Kyrkans gjutjärnsfönster tillverkades 1880 av Köpings mekaniska verkstad och har
därmed en speciell lokal anknytning.
- Kyrkans inre valvkonstruktion, till en mindre del medeltida och till större delen från
1697-1703, är omistlig. Samtida med den senare valvslagningen är målningarna i
mittskeppets tre valv närmast koret.
- Till kyrkorummets senare 1700-talsinslag hör altaret och predikstolen.
- Kyrkorummet präglas i hög grad av ådrad snickeriinredning från 1880 och 1895.
- Tornets urverk från 1792 är av stort teknikhistoriskt värde.
- Bevarade belysningsarmaturer från 1900 är numera ovanliga i sitt slag
- Kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar har klassats i läns museets inventering 1992.

Otryckta källor

Riksantikvarieämbetets antikvarisk-topografiska arkiv (ATA):

- Köpings kyrkas beskrivning och inventarium upprättat den 16/8-1830
- Ihrfors, Eric: Westmannia sacra, handskrift färdigställd 1899-1902, baserad på församlingsarkivens handlingar från äldsta tid till omkring 1900

Västmanlands läns museums arkiv (VLM):

- Gravvårdsdokumentation Mellankyrkogården 1992, redovisad i september 1993 av antikvarie Eiwor Sandberg
- Gravvårdsdokumentation Gamla kyrkogården 1992, redovisad i oktober 1993 av antikvarie Eiwor Sandberg
- Äldre fotografier och rapporter från arbeten 1954 och 1956-57

Västerås stifts arkiv (VS):

- Västerås domkapitel E IV a: 43 a, beskrivning 1741-10-11
- Västerås domkapitel E IV a: 43 b, beskrivning 1806-07-06
- Västerås domkapitel E IV b: 58, inventarium 1908
- Västerås domkapitel F III a: 11, visitation 1671

Litteratur

Ahlberg, Hakon och Björklund, Staffan: Västmanlands kyrkor i ord och bild - Förlag: Staffan Björklund 2000

Björnånger, Oskar: Köping, stad från tidig medeltid och fyratusenårig kulturbygd - Köpings kommun 1979, del I s 229-247 & del II s 756-769

Björnånger, Oskar: Köpings kyrka, en kollektiv angelägenhet under nio århundraden /*Kyrkoblاد för Köpings kyrkliga samfällighet, nr 2 1974, s 2-9*/

Pegelow, Ingalill: Köpings kyrka - Västerås stifts kyrkoberskrivningskommitté 1978

Österberg, K J: Medeltidsminnen i Köping - Köping 1943, s 65-86

Övriga uppgifter

Inventeringsperiod: 2004-12

Fältinventering: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning: Rolf Hammarskiöld, efter samråd med referensgrupp utsedd av Västerås stift

Rapportsammanställning: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift

Färdigställd: 2005-05-20

ändelser för kyrkan, relaterade till källor

			Upphovsman	Källa
1300-t	Nybyggnad	Äldsta delarna av den nuvarande kyrkan uppfördes. Dåvarande landsförsamlingen Jämmertuna kyrka antas ha haft torn med ingång på södra sidan och kryssvälvat vapenhus, samt enskeppigt långhus med tre kryssvälvda travéer.		Österberg, s 72-73, 75
1437	Brand	Jämmertuna kyrka eldhärjades. Murverk efter gamla sockenkyrkan finns kvar i dagens yttermur mot nordväst och västra innermuren.		Björnånger, s 6-7 Österberg, s 72-73
1437-50	Ändring ó ombyggnad, stomme Arkitekturbunden utsmyckning - kalkmålning	Den eldhärjade sockenkyrkan återuppbyggdes och utvidgades för att bli lands- och stadsförsamlingarnas gemensamma helgedom. Denna tegelornerade, tvåskeppiga gråstenskyrka representeras idag av den närmast tornet befintliga nordvästra delen. Kyrkorummets valv och väggar smyckades med kalkmålningar föreställande bland annat S:t Erik och den heliga Birgitta. Prydnader och altare från stadskyrkan, riven på 1440-talet, överflyttades till den förstörade helgedomen.		Ahlberg, s 138 Björnånger, s 6 Boström, s 67 Österberg, s 83
1480-1500	Ändring ó ombyggnad, stomme	Kyrkobyggnaden utvidgades mot sydost, så att grundplanen blev i det närmaste kvadratisk, om än något skev, varigenom i praktiken en helt ny, treskeppig och välvd kyrka skapades. • Integrerade i byggnadskroppen avdelades en kvadratisk sakristia i nordost och ett vapenhus i sydväst. • Utanför västgaveln restes en mot långhuset nedtill öppen tornmur. (Klockorna placerades dock i en fristående, öster om kyrkan uppförd stapel.) • Vapenhus placerades i södra sidoskeppets västra del med ingång från södra långsidan. • Norra sidoskeppets östra del inreddes till sakristia. • Mittskeppet fick tre valv • Sidoskeppen hade ursprungligen plana trätak.		Björnånger, s 6 Österberg, s 80-83
1500 ó talets början	Specifika inventarier ó dopfunt	Dopfunt av sandsten anskaffades. Den är ett uppsvenskt arbete, med mångsidig cuppa som bär rundlar i lågre relief med hårt stiliserade blom- eller stjärnmönster. Mellanstycket, den s k vulsten, har ett kraftigt flätmönster och den runda foten är dekorerad med rankor.		Pegelow, s 8
1510-20	Fast inredning ó altare	Altaret försågs med alltjämt befintligt altarskåp, tillverkat i Nordtyskland. Det består av fyra huvuddelar: mittpartiet, två inre flyglar, två yttre flyglar och en fotställning, s k predella.		Pegelow, s 6
1626	Nybyggnad ó torn	Tornmur byggdes på med tegel och smal, spetsig tornspira restes. Klockstapeln försågs med ett urverk		Björnånger, s 240, Inskription på tornmuren
1628		Nya trappor till altaret byggdes.		Ihrfors, s 192

			Upphovsman	Källa
		taret byggdes.		Ihrfors, s 192
1629	Specifika inventarier ó predikstol	Predikstol anskarfades. På predikstolskorgen satt trätavlor med evangelisterna utskurna, stående i rankornerade portaler. (Återstående tavlor förvaras idag i kyrkans museum)		Pegelow, s 9
1633		Niostämmigt orgelverk färdigställdes	Mäster Georgen	Björnånger, s 241
1644		Tornet fick en ny spira (vilken ersatte den som tillkommit 1626)		VS: F III a: 11, visitation 1671
1667		Som en förberedelse för kyrkans kommande utvidgning erhöll kyrkan mark av kronan för anläggande av ett tegelbruk. Ny klockstapel byggdes.		Österberg, s 82 VLT 1931-11-14 VS: F III a: 11, visitation 1671
1683		Kyrkorådet beslutade den 14 maj 1683 att kyrkan skulle övitlimmas överallt inutiö. Därmed överkalkades kyrkans medeltida målningar.		Österberg, s 82-83
1686		Kyrkans tegelbruk togs i drift.		Österberg, s 82
1687-88		Grundläggning för kyrkans utvidgning gjordes. Sedan avstannade arbetena på grund av ekonomiska problem. Till saken hör att man missbedömt byggtiden.	Murarmästare Erik Holm	Björnånger, s 242
1697-1702	Nybyggnad ó sakristia	Sakristia byggdes och inreddes. De försågs med öppen spis (kyrkans enda värmekälla till 1878)		Österberg, s 78
1702-1706	Ändring ó ombyggnad, stomme Ändring ó ombyggnad, exteriör Ändring ó ombyggnad, interiör	Stor utbyggnad; • Kyrkans mittskepp förlängdes två valv • Sidoskeppen valvslogs • Varje skepp kom att rymma fem valv, högre i mittskeppet, lägre i sidoskeppen • Kyrkorummets valv och väggar vitlimmades. Längst upp i mittskeppets tre kupor gjordes målningar, bibelord skrevs, samt att kyrkan färdigställdes under Karl XII:s regeringstid. • Kor byggdes ut med tresidig avslutning • Bänkinredning färdigställdes • På kyrkorummets norra och södra sida byggdes åhörarlåktare. • Portöppningar togs upp mitt på norra och södra långsidorna • Portar insattes (1701) alltjämt i bruk • Fönsteröppningarna förstörades • Fasaderna nyputsades och avfärgades i ljus nyans • Tillkommande yttertak spånkläddes. • Lanterninen och hörnen beslogs med järn. Utbyggnaden skedde med tegel från kyrkans tegelbruk, men även från Stensjö tegelbruk (Rytterne socken) och Ridöns tegelbruk. Kalkbruk hämtades från Öja socken i Södermanland, men även från Gotland. (Enligt kyrkans arkivalier från 1702 behölls de två mittskeppsvalven längst åt väster tillika med valvet under tornet)	Arkitekt Nicodemus Tessin d y Byggmästare Israel Dahl Mäster Lars Jönsson snickare (portar) Mäster Lars Blijberg smed (portlås) Hans och Lars Jönsson (kyrkbänkar)	Björnånger, del I s 244-245, del II s 758 Pegelow, 2-3 VS: E IV a; 43 a, beskrivning 1741-10-11 KP 1954-12-22 VF 1954-12-21

			Upphovsman	Källa
		orgelverk byggdes.		ATA: Inventarium den 16/8-1830
1729	Specifika inventarier - predikstol	Eftersom 1629 års predikstol ansågs för trång och dålig blev den ersatt med den alltjämt befintliga, då vitmålad och förgylld. Predikstolstaket försågs med skulpturer. Ursprungliga uppgången bestod av praktfull dörr och rikt utsirat räcke. Predikstolen invigdes den 6 december 1729	Gottlob Rosenberg, Stockholm	Pegelow, s 9 Österberg, s 85
1731		I kyrkans registratur uppgavs att den önedtagna och urgamla predikstolenö (från 1629) varken kunde säljas eller användas till något nyttigt. Möjligen skulle bildhuggeriarbetena kunna återanvändas i någon utsmyckning. Kyrkorådet avsåg att sätta dem på orgelläktaren, samt måla och förgylla dem.		ATA: Ihrfors, s 200
1734	Fast inredning ó altare Rivning	Nuvarande altare uppmurades, med kolonner indelat i fyra bildfält, vari evangelisterna och deras symboler framställdes, utskurna i trä och förgyllda. Framför byggdes en tresidig altarring. 1626 års tornspira revs.	Murarmästare Samuel Österberg	Pegelow, s 3 & 5 Österberg, s 85, 759
1734-41	Nybyggnad ó torn Specifika inventarier ó tornur Rivning	Tornets nuvarande huv med lanternin och spira byggdes. Kyrkans klockor flyttades dit, jämte ett nytt urverk med fyra visare. Yttertakets spåntäckning lagades och tjärades. Den förfallna och nu överflödiga klockstapeln revs. (Petter Gerdes var samtidigt engagerad i återuppbyggnaden av Västerås slott, eldhärjat 1736)	Slottsbyggmästare Petter Gierdes Urmakare Georg Berglin, Västerås	VS: E IV a; 43 a, beskrivning 1741-10-11 Ahlberg, s 138 Österberg, s 85
1787		Kyrkan reparerades		Inskription i tornmuren
1792	Specifika inventarier ó tornur	Tornet försågs med nytt urverk ösom slår både fyradelar och timmarö	Carl Grusell, Stjärnsund	ATA: Inventarium den 16/8-1830 Österberg, s 85
1806	Vård/underhåll ó exteriör	Yttertakets spåntäckning reparerades och tjärades.		VS: E IV a; 43b, Beskrivning 1806-07-06
1838-1850	Ändring ó ombyggnad, tak	Kyrkans yttertak blev klätt med järnplåt, levererad från Nyby bruk. Beslutet fattades 1838 men på grund av penningbrist tog det många år innan plåttäckningen var fullbordad.		Björnånger, s 309
1873	Ändring ó begravningsplats, kyrkogård	Kyrkogårdens tidigare bogårdsmur med tre stigluckor revs. Mellankyrkogården anlades.		Pegelow, s 2
1878	Teknisk installation - värme	Kyrkan försågs med tre Gurneyska ugnar, eldade med koks, två i kyrkorummet och en i sakristian.		Björnånger, s 757

			Upphovsman	Källa
1880	Ändring ó ombyggnad, exteriör Ändring ó ombyggnad, interiör	Omrättande reparation pågick maj-oktober 1880: • Nya fönster av gjutjärn insattes • Vid omläggning av golvet togs gravhällar upp och ställdes i koret • Nya stengolv lades i gångar och kor • Norra och södra sidans åhörarläktare revs • Den slutna bänkinredningen ersattes med en öppen, byggd på trägolv. Bänkgavlarna utformades i nygotik. • Öppen, femsidig altarring byggdes. • Predikstol, epitafier m m ommålades och förgylldes. • Tre vindfång med dubbeldörrar byggdes • Kyrkorummet försågs med kaminer • Återinvigning ägde rum söndagen den 17 oktober 1880	Arkitekt J F Åbom Byggmästare Anders Eklund, Sandstafors (golvläggning) Köpings mekaniska verkstad (kyrkfönstren) Målarmästare N V Johansson	Björnånger, s 8 Björnånger, s 757-758 Österberg, s 85 BB 1974-01-04 VLM: Interiörfotografi er tagna före 1974
1895	Fast inredning ó läktare Ändring ó ombyggnad, interiör	Inför anskaffandet av nytt, större orgelverk blev ett nytt kryssvalv slaget i vapenhuset en trappa ner. Ny orgelläktare byggdes med snidade, ådrade snickerier. 26-stämmigt orgelverk byggdes och invigdes den 22/9 1895. Orgelfasaden gjordes förgylld med utskurna fyrpass.	Arkitekt Teodor Dahl, Köping Orgelbyggare Gustaf Adolf Zetterquist	Björnånger, s 758 Pegelow, s 10 Österberg, s 85
1900	Teknisk installation ó el & värme	• Centralvarmapparat installerades, en kalorifer enligt ingenjör Dahlgrens patent (kostnad av 8 500: -) • Elektrisk belysning infördes till kostnad av 4000: - • Ny begravningsplats med gravkapell anlades på den tidigare kolerakyrkogården.		VS: E IV b; 58, Inventarium 1908 Björnånger, s 760
1901	Fast inredning ó glasmålning	Två fönster i koret fick målat glas, efter anonym donation. Fönstret rakt bakom altarskåpet sattes igen.		VS: E IV b; 58, Inventarium 1908 Björnånger, s 760
1902	Vård/underhåll ó interiör	Inre reparation verkställdes under sommaren; • Kyrkorummets valv och väggar vitlimmades • Den tidigare sakristian inrättades till arkiv, stängt med branddörr. • Korbänkarna flyttades till Nya begravningsplatsens kapell • I tonet byggdes ny trappa i nedre uppgången till kyrkvinden • I tornets nedersta del inrättades kolboxar.		VS: E IV b; 58, Inventarium 1908 Österberg, s 85
1903	Fast inredning ó glasmålning	Ytterligare två korfönster fick glasmålningar, efter donation.		VS: E IV b; 58, Inventarium 1908

			Upphovsman	Källa
1904-05	Konservators- arbeten	Antarkapets målningar renoverades vid Nationalmuseum Kyrkans mässingsljuskronor elektrifierades.	Konservator C W Jaensson, Nationalmuseum	VS: E IV b; 58, Inventarium 1908 Björnånger, s 9
1908	Äldre kulturhistorisk inventering	Sedan tutningen från tornet nattetid upphörde vid ingången av detta år användes tornkammaren inte längre av tornväktare.		VS: E IV b; 58, Inventarium 1908
1913		Kyrkans tegelbruk nedlades, på grund av att de egna lertäkterna sinat och det lönade sig inte att anskaffa råvaror på annat håll. Det hade grundlagts 1686, inför utbyggnad av kyrkan.		
1935-36	Vård/underhåll ó exteriör	Tornspiran reparerades och kläddes med kopparplåt Nya urtavlor insattes.	Plåtslagarmästare E Birath, Köping	Österberg, s 86
1949	Fast inredning ó orgel	Kyrkans orgelverk renoverades.	Marcussen & son, Aabenraa	VLM: Rapport från professor Alf Linder 1970-03-05
1951	Teknisk installation ó el	1792 års urverk styrdes med eldriven motor.		Björnånger, s 8
1954	Vård/underhåll ó exteriör	Yttre reparation augusti-november; • Ytterväggarna sandblästrades så att det mesta av äldre puts föll av. • Omputsning skedde med betonghårt kalkcementbruk, spritputs på socklarna och slätputs på övriga väggfält. • Avfärgning skedde med ren cementfärg (aktivan). • Vid pågående arbeten dokumenterades 1705 års hårda puts och därunder en 1600-talsputs med ljusröd avfärgning.	Arkitekt Bengt Romare Byggnadsfirma Anders Diös	VLM: Skrivelser, Rapport från ingenjörbyrån Möller & Olsson AB 1963-01-07 KP 1954-12-22 VF 1954-12-21
1956-57	Ändring ó ombyggnad, golv Teknisk installation ó värme	Nytt kalkstensgolv inlades i sakristian. (Två lager befintliga trägolv revs ut, samt underliggande golv av soltorkat tegel.) Kyrkan fick nytt vattenburet centralvärmesystem.	Arkitekt Bengt Romare	ATA: Ritningar & rapport från Erik Forsman, KBS B- avdelning 1956- 11-22
1964	Ändring ó ombyggnad, interiör	I nordvästra delen av kyrkobyggnaden nyinreddes vestibul, brudkammare och sanitetsutrymmen. Trappuppgång av stål byggdes till tornet. I våningen ovan brudkammaren inredes museum för gamla inventarier.	Byggnadsfirma Anders Diös	Björnånger, s 9
1969	Vård/underhåll ó exteriör	Långhusets tak omlades, varvid byte skedde från järnplåt till kopparplåt.	Byggnadsfirma Anders Diös	Björnånger, s 9
1972		Kyrkans värmesystem anslöts till det lokala fjärrvärmenätet. Detta krävde genombrott i grundmuren till pannrummet.		VLT 1972-12- 07

			Upphovsman	Källa
1974	Ändring o ombyggnad, interiör	Stor inre renovering pågick april-december; I norra och södra vindfången insattes nya dörrblad i befintliga karmar. De utfördes av lasyrbehandlad furu. Utrymme bakom orgelläktaren iordningställdes till rum för kör och organist. Förhöjda delen ovan vapenhuset försågs med trappa och räcke, befintlig försänkning i golvet framför fönstret utjämnades, fönstret kompletterades med innanfönster av stålkonstruktion. Bänkinredningen fick nya stoppade säten och ryggar, men 1880 års bänkgavlar behölls, liksom bänkarnas brädgolv. I kyrkans nordvästra del avlägsnades bänkarna för inredning av ett Mariakapell. De främre bänkkvarterens tvärstående bänkar togs bort och ersattes med lösa stolar, kopplingsbara. Korets framkant omarbetades så att nya steg av kalksten monterades i hela kyrkans bredd, erforderliga golvkompletteringar utfördes. Några av gravhällarna i koret borttogs och placerades i vapenhuset. Samtliga golvytor sågs över och kompletterades. Kyrkorummets mässingsljuskronor avelektifierades. Kyrkans värmesystem förnyades.	Arkitekt Claes Laurent Byggnadsfirma Anders Diös	VLM: Bygghandlingar BB 1974-01-04, 1974-11-28 VLT 1974-11-28
1975	Fast inredning ó orgelverk	Kyrkans orgelverk ombyggdes med bibehållande av den gamla fasaden.	Christensen & sønner Orgelbyggeri, Tinglev (DK)	
1993	Fast inredning ó orgel	Kororgel blev insatt		BB 2003-03-31
1999		Ett så kallat andaktsrum (ötänkerumö) inreddes i norra sidoskeppets västra del		VLM foto 1999-09-15
2000	Teknisk installation ó VA	Sanitetsutrymmena i kyrkans nordvästra del förnyades för att få bättre tillgänglighet		VLM 98: 72-316